

Jasiuk, Jerzy

Wystawa "Budownictwo przemysłowe Zagłębia Staropolskiego w XIX stuleciu"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 620-621

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z żalobnym felietonem, pełnym zdziwienia, że ów niezmordowany pedagog, organizator, społecznik, znany z doskonałego wyglądu, umarł na raka.

Na wystawę złożyły się elementy bardzo różnej wagi: fragment pamiętnika Dybowskiego z 1862 r. sprzed jego pierwszego wykładu o teorii ewolucji oraz bezkręgowce preparowane przezeń nad Bajkałem, warszawski jeszcze zielnik Strasburgera oraz 27 wydanie jego podręcznika botaniki ogłoszone w NRF w 1958 r., oryginał pierwszego polskiego tłumaczenia dzieła Kopernika dokonane przez Baranowskiego oraz podpis na lunecie połowej Prażmowskiego, jako paryskiego producenta optycznej aparatury naukowej, Taczanowskiego spis pajaków zebranych w okolicach Warszawy w ciągu roku 1865 i jego preparaty z Peru, wypchany żubr z Gabinetu Zoologicznego — model malarski Gersona oraz Gersona widok wnętrza Gabinetu Zoologicznego...

A jednak ta luźna ekspozycja, przeznaczona raczej dla widzów wprowadzonych w tematykę — dzięki inteligentnej selekcji obiektów i „dziennikarskiej” czasem metodzie kontrastów — pozwoliła odczuć nawet laikowi atmosferę Wydziału, to, co łączyło owe zgrupowane w nim tak odrębne i nieraz malownicze indywidualności: ich wiarę w światoburczą i światotwórczą potęgę nauki w duchu Kopernika czy Darwina, która mogła przeobrazić i przeobraziła u tych ludzi zawód powstania zbrojnego w 1863 r. i ciężar dotkliwych dla niejednego konsekwencji życiowych w tym większy fanatyzm pracy w służbie nauki.

Właśnie ze względu na umiejętność przekazania bodaj szkicowo — i bez słów — w ilościowo skromnej wystawie, ilustrującej przecież tylko jedną z sesji związanych ze stuleciem Szkoły Głównej — atmosfery, temperatury intelektualnej i charakteru takiego polskiego środowiska naukowego, do którego nie można zastosować tradycyjnej w naszej historii cezury 1863 r. — warto ekspozycję poświęconą Wydziałowi Fizyczno-Matematycznemu Szkoły Głównej odnotować.

Barbara Olszewska

WYSTAWA „BUDOWNICTWO PRZEMYSŁOWE ZAGŁĘBIA STAROPOLSKIEGO W XIX STULECIU”

Dnia 16 czerwca br. w Bobrzy koło Kielc została otwarta wystawa *Budownictwo Przemysłowe Zagłębia Staropolskiego w XIX stuleciu*, która zapoczątkowała istnienie kolejnej placówki muzealnictwa technicznego w Kielecczyźnie.

Placówka w Bobrzy została włączona do sieci małych muzeów technicznych, którą tworzy na terenie Zagłębia Staropolskiego warszawskie Muzeum Techniki w oparciu o zachowane do dziś zabytki dawnego przemysłu. W skład tej sieci wchodzi już: Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego w Słupi Nowej, placówka muzealna w zabytkowej kuźni wodnej w Starej Kuźnicy oraz Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi Wielkiej, otwierane kolejno w latach: 1960—1962¹.

Wystawa w Bobrzy ma na celu popularyzację osiągnięć polskiego budownictwa przemysłowego w XIX w., a zwłaszcza w jego pierwszej połowie, która — jak wiadomo — była okresem poważnych inwestycji w tej dziedzinie na terenie Zagłębia Staropolskiego. W scenariuszu wystawy starano się szczególnie podkreślić rozmach i staranność planowania ówczesnego budownictwa przemysłowego, i to pod względem zarówno technologicznym, jak urbanistycznym i architektonicznym. Ilustrują to plany obiektów i osiedli przemysłowych (oczywiście, z uwagi na wymagania konserwatorskie mogły być one pokazane jedynie w formie kopii lub fotokopii), przy czym warto zwrócić uwagę, że wiele z tych planów zostało pokazane

¹ Por. sprawozdania w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”, nry: 3—4/1960, 4/1961 i 4/1962.

publicznie po raz pierwszy, jak np. projekty hut w Białogonie i w Samsonowie, które niedawno dopiero zostały przekazane do Polski z archiwów radzieckich.

Lokalizacja wystawy o powyższej tematyce właśnie w Bobrzy była podyktowana przemysłowi tradycjami tej miejscowości. Jak wiadomo, w pierwszej połowie XIX w. miała tu powstać największa wówczas huta w Królestwie Polskim. Rozpoczęta budowa tego obiektu nie została zakończona, nawet jednak te fragmenty konstrukcji inżynierskich i budynki administracyjne, które zbudowano, a które przetrwały do dnia dzisiejszego, świadczą o wielkości i rozmachu inwestycji. Bezpośrednia łączność tematyczna wystawy z tymi zabytkami jest więc oczywista, mieści się ona zresztą w jednym z budynków wzniesionych dla potrzeb huty.

Przy okazji otwarcia wystawy odbyło się spotkanie grupy działaczy kulturalnych i społecznych z Warszawy i Kielc, w czasie którego wysunięto inicjatywę wykorzystania zabytkowych budynków w Bobrzy dla ośrodka pracy twórczej, przeznaczonego przede wszystkim dla inżynierów i techników rencistów, którzy znaleźli tu nie tylko zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, ale również warunki dla dalszej pracy w swoich specjalnościach.

Jerzy Jasiuk

KOMISJA NAUKOZNAWCZA PAN

Sekretariat Naukowy PAN powołał w dn. 16 VII 1963 r. Komisję Naukoznawstwa pod przewodnictwem prof. I. Maleckiego. Do zadań komisji należeć ma inicjowanie i koordynowanie badań naukoznawczych, a w szczególności badań związanych „z metodyką pracy badawczej, z klasyfikacją nauk, z metodologią planowania badań naukowych, z rozwojem kadr naukowych i naukowo-badawczych, z ekonomiką badań.”

W skład komisji, której działalność obejmuje również pewną część prac prowadzonych przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN (np. zagadnienia socjologii wiedzy oraz wiele z zagadnień dyskutowanych na wrześniowym sympozjum w Jabłonie), weszli m. in. kierownik i zastępca kierownika Zakładu prof. B. Suchodolski i prof. E. Olszewski.

E. O.

KRONIKA ZAGRANICZNA

POSIEDZENIE MIĘDZYNARODOWEJ KOMISJI INWENTARZA ZABYTKOWYCH PRZYRZĄDÓW NAUKOWYCH W BRUKSELI

Posiedzenie Międzynarodowej Komisji Inwentarza Zabytkowych Przyrządów Naukowych, które miało się odbyć w styczniu br. w Paryżu¹, zostało przesunięte w czasie i miejscu z powodu śmierci w grudniu 1962 r. przewodniczącego Komisji André Leveille'a. Na posiedzeniu w dniach 13—14 maja br. w Brukseli wybrano na przewodniczącego dotychczasowego wiceprzewodniczącego Henri Michela. W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele Austrii, Belgii, Czechosłowacji, Francji, Holandii, Luksemburga, NRF, Polski (przez czym niżej podpisany delegat Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN był zarazem przedstawicielem Światowego Związku Coronellego w Wiedniu, przeprowadzającego światowy inwentarz zabytkowych globusów), Szwajcarii, Wielkiej Brytanii oraz

¹ Por. rozdział *Światowy inwentarz historycznych przyrządów naukowych* w sprawozdaniu z X Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”, nr 1/1963, s. 139.